

**DOĞUMUNUN 100.YILDÖNÜMÜNDE HASAN ÂLİ
YÜCEL SEMPOZYUMU, (16-17 ARALIK 1997, İZMİR)
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ SABANCI KÜLTÜR
MERKEZİ**

Zeki Arıkan

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim, Kültür Örgütü (UNESCO), 25 Ekim- 16 Kasım 1995'de Paris'te toplanan genel kurulunda, doğumunun 100.yıldönümü dolayısıyla Hasan-Âli Yücel'in 1997'de anılmasını uygun buldu. Söz konusu 1997, *Hasan-Âli Yücel Yılı* ilan edildi. UNESCO, genel kurulu oybirliği ile bu kararı alırken; Hasan-Âli Yücel'in Türkçe'de eğitim alanında büyük reformlar yaptığını, kırsal kesimde okumaz-yazmazlığa karşı koymak için Köy Enstitülerini kurduğunu, programlı bir şekilde Dünya klasiklerini Türkçeye çevirttiğini vurgulamış; onun UNESCO'nun kuruluşuna Türkiye adına imza koyduğunu, devlet adamı kimliğini, şairliğini ve yazarlığını da dile getirmiştir. UNESCO'nun bu kararı ülkemiz için, bizim için, insanlık için onur kaynağıdır. Çünkü UNESCO kendi ülkelerine, insanlığa büyük hizmetlerde bulunmuş olan insanları doğum ya da ölümlerinin 100 ve katları yıldönümlerinde anmayı temel bir ilke haline getirmiştir. Atatürk ise hem ölümünün 25., hem de doğumunun 100. yıldönümünde olmak üzere iki kez anılmıştır. Böylece Atatürk, İbn-i Sina, Mevlana, Yunus Emre, Nasrettin Hoca gibi Doğu'nun büyük devlet, bilim ve kültür adamları yanında Yücel'in de UNESCO tarafından anılmasına karar verilmesi üzerinde önemle durmamız gereken bir olaydır. Böylece Yücel'in Türk eğitimi ve kültür tarihinde oynamış olduğu büyük rolü yeniden gözden geçirmek fırsatını yakalamış olduk.

Yücel 1997 yılı boyunca yurdumuzun çeşitli yerlerinde anıldı. Adına sempozyum, seminer ve konferanslar düzenlendi. Çeşitli dergiler, Yücel özel sayıları çıkardılar. Basın ve çeşitli televizyon kanalları da Yücel'in anılmasında önemli bir görevi yerine getirdiler. Darphane, Yücel adına gümüş hatıra parası bastırdı. Yücel'in eserlerinden bazıları basıldı. Yücel'in kızı Canan Yücel Eronat, Yücel'e gönderilmiş olan mektupların bir bölümünü yayınladı. Yücel ile ilgili anma etkinlikleri 1998'e taşan bir ivme kazandı. Milli eğitim Bakanlığı, Yücel'in orta dereceli okullarda her yıl anılmasına yönelik bir karar aldı. Bütün bunlar, unutulmuş daha doğrusu unutturulmaya çalışılmış bir büyük insanımızı tanımak ve tanıtmak için yeni bir ortam hazırlamıştır.

İzmir'in bu etkinliklerin dışında kalması düşünülemezdi. Çünkü, İzmir'in Yücel'in yaşamında oldukça özel bir konumu vardır.

Kurtuluştan hemen sonra Yücel, İzmir Erkek Öğretmen Okulu'na öğretmen olarak atanmıştır. Yücel ve o dönemin genç, inançlı öğretmenleri işgalle birlikte kesintiye uğramış olan İzmir'de Türk eğitimine büyük bir canlılık getirdiler. Yücel burada öğretmenlerin bir çatı altında toplanmasına öncülük etti. Türk Ocağı'nın yeniden açılmasında önemli bir rol oynadı. Türk Sesi Gazetesi'nin çıkışında da görev aldı ve bu gazetede onun şiir ve yazıları yayınlandı. Dahası Atatürk ile ilk kez burada karşılaştı. 2 Şubat'ta kongre binasında yapılan büyük toplantıda " Gazi Mustafa Kemal Paşa hazretlerine " soru soranlar arasında bu genç öğretmen de bulunuyordu. Yücel, 1935 yılında milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girdi ve 1950 yılına kadar İzmir'i temsil etti. Milli Eğitim Bakanlığı döneminde İzmir'de eğitim alanında bütün ülkede olduğu gibi önemli adımlar atıldı. İzmir'de Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'nun kurucusu da Hasan-Âli Yücel'dir. Bütün bunları göz önüne alırsak Yücel'in İzmir'de anılmasının anlam ve önemini daha iyi kavramış oluruz.

Hasan-Âli Yücel'i doğumunun 100. yılında İzmir'de anmak için İzmir Üniversiteleri Öğretim Elemanları Derneği ile Ege ve Dokuz Eylül Üniversitelerinin ortak girişimiyle 16-17 Aralık (1997) günlerinde bir sempozyum düzenlendi. Bu sempozyuma İzmir'deki çeşitli kamu kurum ve kuruluşları da destek verdi. Bunlar arasında Bornova Belediye Başkanı Prof.Dr. Aysel Bayraktar, Karşıyaka Belediye Başkanı Kemal Baysak, Konak Belediye Başkanı Ahmet Sarışın ve Urla Belediye Başkanı Bülent Baratalı'nın yardım ve desteklerini öncelikle belirtmek gerekir. Bu iki günlük sempozyum dışında, İzmir'de Hasan-Âli Yücel'in anısına çeşitli etkinlikler de düzenlendi. Kültür Bakanlığı Devlet Senfoni Orkestrası, Yücel'in anısına bir konser verdi. Kültür Bakanlığı Devlet Opera ve Balesi Mavi Nokta Operası 25 Aralık günü temsilini de Yücel adına sundu. Karşıyaka Belediyesi Türk Halk Müziği Korosu da Hasan-Âli Yücel'e saygı konseri düzenledi. İzmir Milli Kütüphanesi Yücel'in burada bulunan kitaplarını ve Türk Sesi gazetesini sergiledi. Bu bakımdan Yücel'in İzmir'de sempozyumun sınırlarını aşan geniş bir programla anılması sağlanmış oldu.

Sempozyum'a gelince; Sabancı Kültür Merkezi'nde yapılan bu sempozyumun açılışı 16 Aralık günü yapıldı. İzmir Üniversiteleri Öğretim Elemanları Derneği Başkanı Prof.Dr. Hamza Bulut'un açış konuşmasını, Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Fethi İdman ve Ege Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. Refet Saygılı'nın konuşmaları izledi.

UTR Araştırma-Yapım-Yönetim firmasının yapımını üstlendiği Hasan-Âli Yücel belgeseli, ilk kez bu sempozyum açılışında gösterime

girdi. "Hasan-Âli Yücel'i Anlamak" başlıklı bildiri ise tarafımdan sunuldu. Kültür Bakanlığı, İzmir Devlet Klasik Türk Musikisi Korosu ise, Hasan-Âli Yücel'in sevdiği, bestelediği ve şiirlerinden bestelenen şarkılardan oluşan küçük bir konser sundu. Açılış konuşmaları ve bildirisi dışında sempozyum programında 35 bildiri yer almış bulunuyordu.

Sempozyum'a sunulan bildiriler "Hasan-Âli Yücel'in İnsanlığı", "Hasan-Âli Yücel ve Çağdaşlaşma", "Hasan-Âli Yücel ve Eğitim", "Hasan-Âli Yücel ve Kültür", "Hasan-Âli Yücel ve Siyaset", "Hasan-Âli Yücel ve Aydınlanma", "Hasan-Âli Yücel ve Köy Enstitüleri" başlığı altında toplanmıştı. Bildirilerin önemli bir bölümü eğitimle ilgili olduğu için, bu bildiriler birkaç oturum halinde sunulmuştur. Yücel'in insanlığı konusunda verilen bildirilerde onun sevgi anlayışı, çocuk şiirlerinin dünyası ve bu şiirlerin edebiyatımızdaki yeri dile getirildi. Müzik ve sanata ilgisi üzerinde duruldu. Çağdaşlaşma konusunda Mustafa Coşturoğlu, Yücel'in aydınlanma felsefesini ele alırken, Ahmet Arslan da, Hasan-Âli Yücel'i bir felsefeci olarak değerlendirdi. Sina Akşin ise, hümanizm kavramı üzerinde durdu. Ekrem Akurgal, Hasan Anamur, Talip Apaydın, Kurtuluş Kayalı ve Efdal Sevinçli'nin bildirilerini de bu çerçevede ele almak gerekir. Rıza Filizok, Yücel'in "*Türk Edebiyatı'na Toplu Bakış*" başlıklı eserinden yola çıkarak onun edebiyat tarihçiliğimizdeki yerini ortaya koymaya çalıştı. Asaf Koçman da şimdiye kadar üzerinde pek durulmayan bir konuyu gündeme getirdi: "Türk Coğrafyası ve Hasan-Âli Yücel". Yücel, Bakanlığı döneminde Birinci Coğrafya Kongresi'ni toplamış, coğrafya-vatan bağlantısını bilinçli olarak kökleştirmeye çalışmıştır. Üzerinde yaşadığımız toprağın tanınması için coğrafyanın işlevi ilk kez bu kongrede derli toplu ortaya konmuş ve tartışılmıştır. Yücel döneminin eğitim sistemi; köy enstitüleri üzerinde sunulan bildirilerin sayısı da oldukça kabarıktı.

Bu çerçevede kimi bildiriler arasında, ufak tefek benzerlikler, yinlemeler ve bazı çakışmalar dikkati çekmektedir. Ancak bütün bu ayrıntıları doğal karşılamak gerekir. Bunun yanında Eğitim Enstitüleri sorununun yeni bir bakış açısıyla ele alan bildirilerin varlığına özellikle işaret etmek isteriz. Bütün bildirileri daha sistemli ve daha sağlıklı değerlendirmek için bunları kapsayan kitabın bir an önce gün ışığına çıkmasını beklediğimizi belirtmek gerekir.

Sözün kısası; doğumunun 100. Yıldönümünde Hasan-Âli Yücel'in çok sevdiği bu kentimizde anılmasının önemine bir kez daha işaret ederken, bu konuda bize yardımcı olan kişi, kurum ve kuruluşlarla, katılımcıları saygıyla selamlıyoruz.